

oshirishdagi muhim bosqichlardan biri bo'lib hisoblanadi. Investorlar uchun narxlarning o'zgarish mexanizmini yaxshi tushunish to'g'ri investitsion qarorlarni qabul qilish uchun juda muhimdir. Qimmatli qog'ozlar bozorida narx belgilash tamoyillarini to'g'ri o'rnatish davlatga bozorni tartibga solish va uni nazorat qilish jarayonining yo'nalishlarini to'g'ri ishlab chiqish imkonini beradi.

Shuni ham ta'kidlash joizki, investitsiya qarorlarini qabul qilishda xorijiy investorlar asosan mamlakatning makroiqtisodiy ko'rsatkichlariga e'tibor qaratadilar va umuman iqtisodiyotdagi beqarorlik sharoitida xorijiy investorlar, ushbu bozorda istiqbolli mahalliy emitentlar mavjud bo'lgan taqdirda ham, uzoq muddatli investitsiyalarni fond bozoriga qo'yishni afzal ko'rmaydilar. Buning natijasida qisqa muddatli xorijiy chayqovchilik uchun imkoniyat yuzaga keladi va bu holat rivojlanayotgan fond bozoriga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Rivojlanayotgan fond bozorining rivojlangan bozorga aylanish jarayonini o'rganish natijasida ushbu jarayonning asosiy iqtisodiy, texnik va siyosiy muammolari aniqlandi.

Iqtisodiy muammolarga iqtisodiy rivojlanish muammolarini hal etish, xususan, iqtisodiyotning moliyaviy jihatdan to'yinganlik darajasini oshirish, jamoaviy investitsiyalash tizimini rivojlantirish va makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni barqarorlashtirish kiradi.

Rivojlanayotgan va rivojlangan fond bozorlari tahlili shuni ko'rsatdiki, iqtisodiyot pul resurslari bilan qanchalik to'yingan bo'lsa, xo'jalik aylanmasida qimmatli qog'ozlar komponenti shunchalik yuqori bo'ladi, yalpi ichki mahsulotga nisbatan fond bozori kapitallashuvi shunchalik yuqori bo'ladi.

Fond bozorining rivojlanishi bevosita iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish siyosatiga bog'liq, ammo rivojlanayotgan mamlakatlar har doim ham to'g'ri va malakali siyosat olib boravermaydi. Zamonaviy sharoitda mamlakatning iqtisodiy o'sishi ushbu iqtisodiyot tovar va moliya bozorlarining jahon bozorlariga dinamik ravishda integratsiyalashuviga bevosita bog'liq bo'lib, bu o'z navbatida bozorlarni erkinlashtirishni talab etadi. Biroq moliya sektorini erkinlashtirish bozor riski (tavakkalchiligi) ko'lamini hisobga olgan holda mutanosib ketma-ketlikda amalga oshirilishi kerak.

Rivojlanayotgan fond bozorini rivojlangan bozorga aylantirishning texnik vazifalari quyidagilardan iborat: jahon fond bozoriga samarali integratsiya qilish uchun zarur infratuzilmani ta'minlash va fond bozoridagi faoliyatni tartibga soluvchi qonunchilik bazasini takomillashtirish. Ko'pgina rivojlanayotgan fond bozorlariga xos bo'lgan muammo shundaki, rivojlanayotgan mamlakatlarda odatda fond bozori infratuzilmasini rivojlantirish uchun zarur bo'lgan davlat va jamiyatning e'tibori yetarli darajada bo'lmaydi, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanmaydi. Binobarin, fond bozorining rivojlanganligi uning mamlakat uchun qanchalik dolzarb va muhim ekanligiga bevosita bog'liq bo'lib, bu davlatning xohish va qat'iyatida o'z aksini topadi. Shuningdek, davlatning siyosiy qo'llab-quvvatlovi milliy fond bozori manfaatlarini xalqaro moliya bozorlarida himoya qilish shaklida ham ayniqsa muhimdir.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSIYA FONDLARINING MOLIYA BOZORLARIDA ISHTIROKI VA ULARNING AHAMIYATI

Babayev Baxtiyor Babanovich -
XK MChJ "Freedom Finance" bosh direktori

O'zbekiston davlat mustaqilliga erishgan dastlabki yillardan boshlab milliy iqtisodiyotni rivojlantirishning o'ziga xos yo'nalishini belgilab oldi. Iqtisodiyotni rivojlantirishda va tashqi iqtisodiy faoliyatni yanada jadallashtirishda milliy va xorijiy investitsiyalarning o'rni beqiyosdir.

O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi qonunida "investitsiyalar - investor tomonidan foyda olish maqsadida ijtimoiy soha, tadbirkorlik, ilmiy va boshqa faoliyat turlari ob'ektlariga tavakkalchiliklar asosida

kiritiladigan moddiy va nomoddiy boyliklar hamda ularga bo'lgan huquqlar, shu jumladan intellektual mulk ob'ektlariga bo'lgan huquqlar, shuningdek reinvestitsiyalar"⁵⁰, deb keltirilgan. Davlatlar o'rtasidagi xalqaro savdoning rivojlanishi, ishlab chiqarish integratsiyasining kengayishi va takomillashuvi tashqi iqtisodiy faoliyatni yanada erkinlashuviga sabab bo'lmoqda. Hozirgi kunda O'zbekiston iqtisodiyotining barcha sohalarida o'zgarishlar, tarkibiy islohotlar olib borilmoqda. Bunday islohotlarning olib borilishi bevosita mamlakatdagi investitsion jarayon, davlatning investitsion siyosati, uning ustuvor yo'nalishlari va mamlakatdagi korxonalar investitsion faolligiga bog'liq.

O'zbekiston iqtisodiyotiga investitsiyalar kiritish, avvalo, ichki manbalarni safarbar yetish hisobidan iqtisodiyotimizning muhim tarmoqlarini jadal modernizatsiya qilish, texnik va texnologik qayta jihozlash, transport va aloqa sohasini yanada rivojlantirish hamda ijtimoiy infratuzilma ob'ektlarini barpo etish hal qiluvchi ustuvor yo'nalishlarga aylandi.⁵⁰

Shuni ham ta'kidlab o'tish joizki, 2021-2023-yillarga mo'ljallangan Investitsiya dasturida Respublikaa xomashyo bazasini kengaytirish va uni qayta ishlashni chuqurlashtirish, yuqori qo'shilgan qiymatli raqobatbardosh tayyor mahsulotlar ishlab chiqarish hajmlarini oshirish, iqtisodiyot tarmoqlariga to'g'ridan- to'g'ri xorijiy investitsiyalar va yuqori texnologiyalarni keng jalb qilish, investitsiya loyihalarining ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligini ta'minlash, shu asosda yuqori daromadli ish o'rinlarini yaratish hamda hududlarni jadal ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish maqsadida qilinishi kerak bo'lgan tadbirlar keltirib o'tilgan. Jumladan: 928,3 trln so'm miqdoridagi markazlashgan va markazlashmagan investitsiyalar, 37,5 mlrd AQSh dollari miqdoridagi xorijiy investitsiyalar o'zlashtirilishini nazarda tutuvchi 2021-2023-yillarda kapital qo'yimlarni o'zlashtirishning yig'ma prognoz parametrlari;

226 ta yangi ishlab chiqarish quvvati va 34 mingdan ziyod ish o'rni yaratilishini nazarda tutuvchi 2021 yilda yirik ishlab chiqarish ob'ektlari va quvvatlarini ishga tushirish bo'yicha manzilli dasturi ma'qullangan.⁵¹

2020-2022-yillarga mo'ljallangan Investitsiya dasturida: 850,5 trln so'm investitsiyalar, shu jumladan 35,5 mlrd AQSh dollari miqdoridagi xorijiy investitsiyalar o'zlashtirilishini nazarda tutuvchi 2020-2022-yillarda kapital qo'yimlarni o'zlashtirishning yig'ma prognoz parametrlari, shuningdek, 2020-2022-yillarda investitsiyalar va kreditlarni o'zlashtirish hamda jalb qilishning prognoz parametrlari;

206 ta yangi ishlab chiqarish quvvatlari va 31 mingdan ziyod ish o'rinlari yaratilishini nazarda tutuvchi 2020-yilda yirik ishlab chiqarish ob'ektlari va quvvatlarini ishga tushirish manzilli dasturi ma'qullangan.⁵²

2021-yil 1-yanvardan boshlab xalqaro moliya institutlari kredit mablag'lari hisobiga amalga oshiriladigan loyihalar bo'yicha yangi tizim joriy etish, har bir loyihada belgilangan mablag'larni samarali o'zlashtirish va natijadorligini ta'minlash maqsadida «Loyiha ofislari» rahbar va xodimlari malakasini oshirish va ularni o'qitish yo'lga qo'yildi.

2022-2024-yillarga mo'ljallangan investitsiya Dasturining loyihasida 1 trln. so'm miqdoridagi markazlashgan va markazlashmagan investitsiyalar, jumladan 41,4 mlrd. AQSh dollari miqdoridagi xorijiy investitsiyalar o'zlashtirilishi nazarda tutilmoqda, 230 ta yangi ishlab chiqarish quvvati va 50 mingdan ziyod ish o'rnini yaratish nazarda tutilmoqda.

Investitsiya muhitini yaxshilash sohasida asosiy qadam xususiy va to'g'ridan- to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha shart-sharoitlar yaratishga qaratilgan sa'y-harakatlar orqali to'liq va samarali institutsional asosni shakllantirish bo'lishi lozim.

⁵⁰ "Science and Education" Scientific Journal Volume 1 issue 4 July 2020

⁵¹ O'zbekiston Respublikasining "O'zbekiston Respublikasining 2021-2023-yillarga mo'ljallangan investitsiya dasturini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4937 son qaroridan

⁵² "O'zbekiston Respublikasining 2020-2022-yillarga mo'ljallangan investitsiya dasturini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4563 son qaroridan

Xususiy investitsiyalarni faollashtirish uchun tadbirkorlik faoliyatini erkinlashtirish talab etiladi. Biznes bilan doimiy muloqot, muayyan sektorlarning rivojlanishiga to'sqinlik qiladigan to'siqlarni aniqlash va yengib o'tish bo'yicha astoydil ish olib borish kerak.

Shu munosabat bilan investitsiyaviy jozibadorlikni oshirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash maqsadida davlat-xususiy sheriklik va loyihalarni moliyalashtirish vositalarini rivojlantirish orqali investitsiyaviy faoliyatni rag'batlantirish, sohalarni raqamlashtirish va davlat xizmatlarini masofaviy taqdim etish orqali investitsiya loyihalarini amalga oshirishda byurokratik to'siqlar va cheklovlarni to'liq bartaraf etish, shaffoflikni maksimal darajada ta'minlash va korrupsiyaning oldini olish uchun xorijiy investorlarning murojaatlari va so'rovlari bilan ishlashni tashkil etish, xorijiy investitsiyalarni O'zbekistonning istiqbolli sohalariga yo'naltirish eng muhim omillardan hisoblanadi.

PRIORITY DIRECTIONS OF FINANCIAL MARKET DEVELOPMENT CURRENT TRENDS AND PROSPECTS

Alisherova Dilshoda -

Student of Uzbekistan State World Languages university

The financial market is a market in which the object of purchase and sale is money or paper equated to money. In this market, relations are carried out for the temporary paid use of financial resources or their acquisition, as well as the transfer of funds from accumulators to borrowers is ensured. Economic entities with surplus funds offer their financial resources to entities in need of funds. The financial market is represented by banks, stock exchange and auctions.

Depending on the nature of financial transactions, there are several ways to categorize databases. According to the principle of repayment, the financial market is divided into 2: the debt market (money that convinces the consumer) and the capital market (property). In the debt market, money is sold as temporary loans, and the money received is used for personal consumption. The right to receive income from invested money on the capital (property) market is sold and bought.

In this market, funds are used as capital and bring profit. Given this, the capital market can be divided into 2 links: the loan capital market and the securities market. The loan capital market is the borrowing of capital in cash, subject to interest payments. Short-term liabilities are in circulation in this market. Basically, these are the obligations of the state and banks.

Stocks, bonds, promissory notes and others are traded on the primary and secondary securities markets. As a result of the internationalization of economic life, a global database appeared

As you know, the financial and credit sphere is a complex system in a market economy that performs the functions of transaction servicing, concentration, distribution, management and redistribution of financial resources (savings), as well as general control. At the same time, the financial market is a separate link in the financial and credit sphere (system) through which financial resources are redistributed based on supply and demand using financial instruments (instruments). Therefore, the financial market can be called a function of supply and demand of financial instruments. In it, economic entities enter into market relations with the help of financial instruments with their goals and functions.

Equivalent to the basis in the form of property law or special law ("twin-analogue", identical), having value and value, parameters and properties, provided with a special economic and legal mechanism that determines only its relation to a specific financial market, ensuring effective distribution and redistribution of financial resources, risky and in certain cases a certain appearance.(dividend, interest rate, discount, exchange rate difference)larda as a means of generating income and risky property (property law), manifested in various